

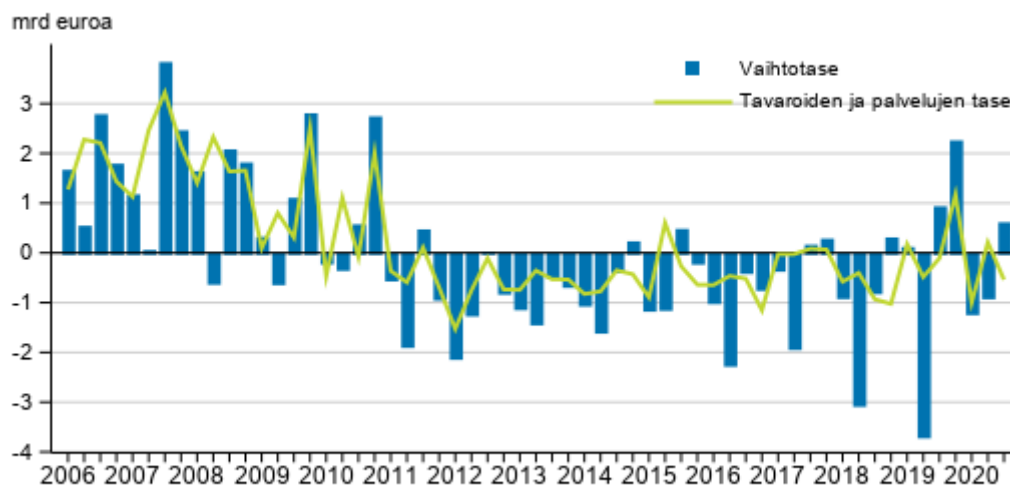
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2020, 3. neljännes

Vaihtotase ylijäämäinen kolmannella neljänneksellä, ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni

Vaihtotase oli ylijäämäinen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski yhdeksän prosenttia ja tavaratuonnin arvo 11 prosenttia edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen verrattuna. Palveluvienti puolestaan laski 32 prosenttia edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä. Tavaroiden ja palveluiden nettovienti oli alijäämäinen, mutta ensitulon tilin ylijäämä piti vaihtotaseen positiivisena. Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase

Vaihtotase

Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä vaihtotase oli 0,6 miljardia euroa ylijäämäinen. Tavaroiden ja palveluiden tase oli 0,5 miljardia euroa alijäämäinen. Vaihtotaseen alaeristä ensitulon tili oli 1,8 miljardia euroa ylijäämäinen ja tulojen uudelleenjaon tili 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

Tavarat ja palvelut

Maksutaseen mukainen kauppataase oli 0,1 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Edellisen vuoden vastaavalla neljänneksellä kauppataase oli 0,2 miljardia euroa alijäämäinen. Palvelutase oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä.

Maksutaseen mukaisen tavaraviennin arvo laski kolmannella neljänneksellä yhdeksän prosenttia vuodentakaisesta ja oli 14,1 miljardia euroa siinä missä maksutaseen mukaisen tavaratuonnin arvo laski 11 prosenttia vuodentakaisesta 14,0 miljardiin euroon. Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä palveluvienti laski 32 prosenttia ja palvelutuonti 22 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaavaan neljännekseen. Palveluvienti oli 5,6 miljardia euroa ja palvelutuonti 6,2 miljardia euroa.

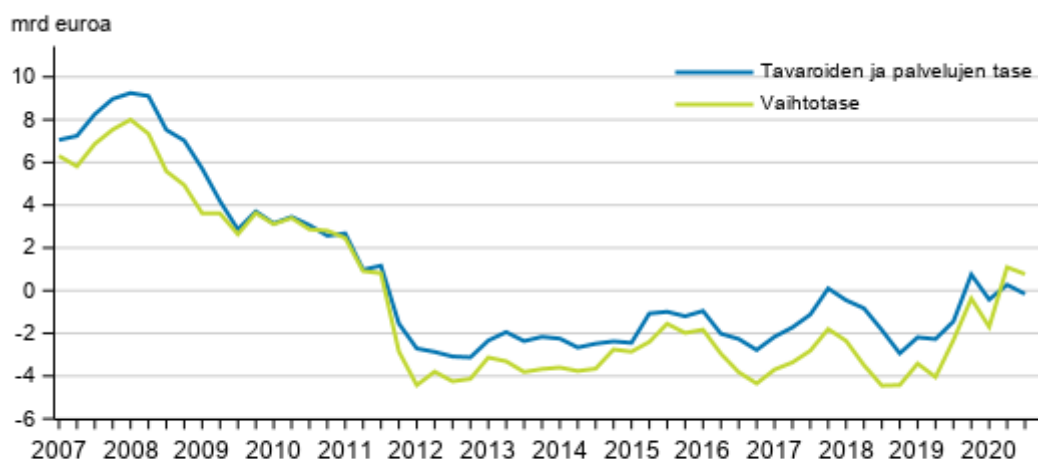
Tarkemmat maksutaseen mukaiset vienti- ja tuontiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastosta](#) vuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankauppa -tilastossa on myös eritelty Tullin lukuihin tehtävät lisäykset ja poistot, joiden avulla päästään maksutaseen mukaiseen tavarakauppaan.

Ensitulo

Ensitulon tili oli 1,8 miljardia euroa ylijäämäinen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Ensitulon tili pitää sisällään Suomesta ulkomaille maksetut ja ulkomailta Suomeen maksetut palkansaajakorvaukset, sijoitustulot ja muun ensitulon. Ensitulon ylijäämä johtui pääasiassa sijoitustuloista, joihin luetaan mm. pääomakorvaukset, kuten korot, osingot ja uudelleen sijoitetut voitot.

Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä omaisuustuloja maksettiin nettomääräisesti Suomeen 1,7 miljardia euroa. Ulkomailta Suomeen maksettiin omaisuustuloja 4,8 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 3,1 miljardia euroa. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä. Tulojen uudelleenjaon tilillä Suomeen maksettiin 0,4 miljardia euroa ja Suomesta vastaavasti ulkomaille miljardi euroa.

Vaihtotase ja tavaroiden ja palveluiden tase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Ulkomainen nettovarallisuusasema heikkeni kolmannella neljänneksellä

Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä Suomella oli bruttosaamisia 844,3 miljardia euroa ulkomailta ja bruttovelkoja 849,6 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema, eli saamis- ja velkakannan erotus, oli siten -5,4 miljardia euroa, kun velkoja oli saamisia enemmän. Bruttosaamiset pienenevät johdannaiskantojen ja muiden sijoitusten kantojen laskun johdosta. Bruttovelat sen sijaan kasvoivat, joka johtui pääosin sijoituskantojen kasvusta arvopaperisijoituksissa.

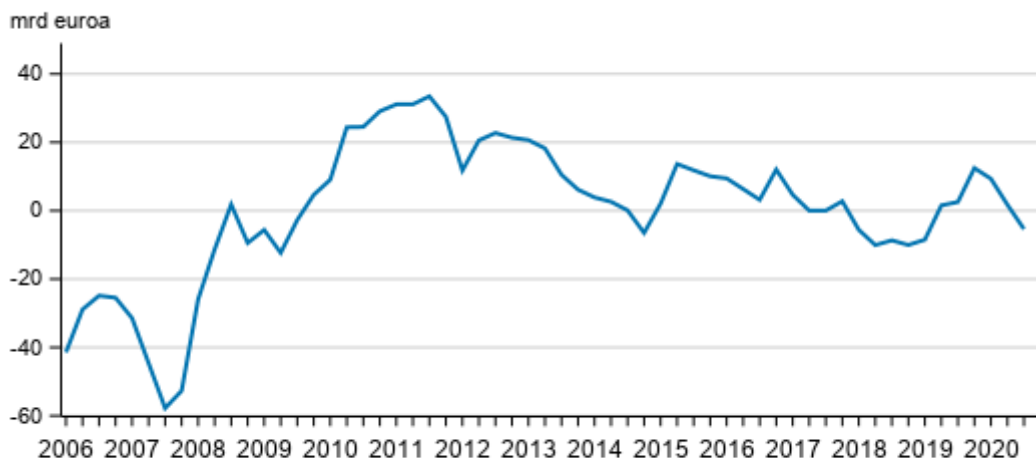
Ulkomainen nettovarallisuusasema laski edelliseltä neljännekseltä, jolloin ulkomainen nettovarallisuusasema oli 1,7 miljardia euroa. Ulkomaisen nettovarallisuusaseman laskusta rahoitustaloustoimet selittivät 2,2 miljardia euroa, kun taas hinta- valuuttakurssimuutokset ja muut luokitusmuutokset 4,9 miljardia euroa.

Arvopaperisaamiset- ja velat kasvoivat

Sijoituslajeittain tutkittuna eniten saamisia ulkomailta vuoden 2020 kolmannen neljänneksen lopulla oli arvopaperisijoituksien muodossa. Arvopaperisaamiset kasvoivat merkittävästi edeltävästä neljänneksestä. Vuoden 2020 kolmannen neljänneksen lopussa arvopaperisaamisia oli 338,1 miljardia euroa, kun edeltävällä neljänneksellä saamisia oli 332,4 miljardia euroa. Arvopaperisaamisista 128,1 miljardia euroa oli joukkovelkakirjoissa ja rahamarkkinapapereissa ja 210 miljardia euroa osakkeissa ja sijoitusrahastosaamisissa.

Arvopaperisijoitusten osuus on suurin myös ulkomaisissa veloissa. Arvopaperivelkoja oli vuoden 2020 kolmannen neljänneksen lopulla 419,1 miljardia euroa ja myös arvopaperivelkojen kanta kasvoi hinnanmuutosten myötä merkittävästi edeltävästä neljänneksestä, jolloin arvopaperivelkojen kanta oli 414,9 miljardia euroa. Arvopaperivelkoja oli eniten joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden muodossa, joita oli 269,1 miljardia euroa kolmannen neljänneksen lopussa.

Ulkomainen nettovarallisuusasema neljänneksittäin

Kun ulkomaista nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoituslajeittain, nähdään että suurimmat nettosaamiset olivat suorissa sijoituksissa, kun taas suurimmat nettovelat olivat arvopaperisijoitusten muodossa. Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä nettosaamiset vähenivät eniten muissa sijoituksissa, yhteensä 10,4 miljardia euroa, josta talletusten osuus selittää valtaosan. Muiden sijoitusten nettosaamiset olivat yhteensä 9,4 miljardia euroa neljänneksen lopussa.

Suorien sijoitusten nettosaamiset olivat 56,6 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelka oli 81 miljardia euroa. Arvopaperisijoitusten nettovelat selittyvät joukkovelkakirjojen ja rahamarkkinapapereiden 141 miljardin euron nettovelalla. Arvopaperisijoituksien osake- ja sijoitusrahasto-osuuksissa saamiset olivat 60 miljardia euroa velkoja suuremmat.

Pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen

Vuoden 2020 kolmannella neljänneksellä pääomaa virtasi nettomääräisesti ulkomailta Suomeen 2,2 miljardia euroa. Pääomaa virtasi ulkomailta Suomeen nettomääräisesti eniten muiden sijoitusten muodossa 9,6 miljardia euroa. Arvopaperisijoituksina pääomaa virtasi Suomesta ulkomaille nettomääräisesti 5,8 miljardia euroa.

Sosiaaliturvarahastoilla suurimmat nettosaamiset

Kun nettovarallisuusasemaa tutkitaan sijoittajasektoreittain, eniten ulkomaisia nettosaamisia, 148,9 miljardia euroa, oli sosiaaliturvarahastoilla, joista merkittävimpiä ovat työeläkelaitokset. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamisista 120,8 miljardia euroa oli osakkeiden, sijoitusrahastojen ja muiden osuuksien muodossa ja 24,9 miljardia rahamarkkinapapereiden ja joukkovelkakirjalainojen muodossa. Sosiaaliturvarahastojen nettosaamiset kasvoivat edeltävältä neljännekseltä ennen kaikkea osake- ja sijoitusrahastovarallisuuden hinnannuutosten myötä. Nettovelkoja oli eniten muilla rahalaitoksilla, 134,9 miljardia euroa.

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	6
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa.....	9
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	10

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Vaihtotase neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3
Tulot	1. Vaihtotase	29 263	31 405	27 499	25 162	25 139
	1.1 Tavarat	15 514	17 236	14 902	13 943	14 092
	1.2 Palvelut	8 174	8 557	7 047	5 597	5 569
	1.3 Ensitulo	5 194	5 226	4 972	5 268	5 101
	1.4 Tulojen uudelleenjako	381	385	579	354	376
Menot	1. Vaihtotase	28 320	29 137	28 704	26 049	24 517
	1.1 Tavarat	15 757	15 587	14 927	12 972	13 965
	1.2 Palvelut	8 033	9 027	8 015	6 352	6 229
	1.3 Ensitulo	3 602	3 731	4 545	5 569	3 349
	1.4 Tulojen uudelleenjako	927	791	1 218	1 157	974

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-16 880	-69 463	10 992	-34 161	-22 962
	S11 Yritykset	-6 587	-10 835	-8 176	-7 254	-8 894
	S121 Keskuspankki	925	-12 440	5 835	11 483	-4 775
	S122 Muut rahalaitokset	-719	-32 308	37 642	-27 152	-5 274
	S123 Rahamarkkinarahastot	.	.	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	782	-310	-1 590	1 311	1 328
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-539	947	-20	203	295
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	9	-297	-171	671	222
	S1311 Valtionhallinto	-1 956	-6 170	-8 153	-3 546	-2 309
	S1313 Paikallishallinto	6	70	7	28	-63
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-8 909	-8 389	-14 511	-10 088	-3 792
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	109	268	130	183	300
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-11 703	-66 931	14 580	-32 550
S11 Yritykset		-3 483	-8 014	-6 814	-6 246	-6 549
S121 Keskuspankki		-220	251	378	838	524
S122 Muut rahalaitokset		5 166	-44 930	29 077	-18 582	-3 362
S123 Rahamarkkinarahastot				1	1	
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		385	51	-207	72	525
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		1 446	2 313	454	-228	1 466
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		139	83	266	85	74
S1311 Valtionhallinto		-4 084	-7 070	2 601	-573	-9 637
S1313 Paikallishallinto		19	274	247	249	-11
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-11 157	-9 903	-11 692	-7 947	-3 843
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		86	15	269	-220	71

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-5 177	-2 532	-3 588	-1 610	-2 220
	S11 Yritykset	-3 104	-2 821	-1 362	-1 008	-2 345
	S121 Keskuspankki	1 145	-12 690	5 457	10 646	-5 299
	S122 Muut rahalaitokset	-5 885	12 623	8 565	-8 570	-1 911
	S123 Rahamarkkinarahastot			-1	-1	
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	397	-361	-1 383	1 238	802
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-1 985	-1 366	-473	431	-1 171
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-130	-380	-437	586	147
	S1311 Valtionhallinto	2 128	900	-10 754	-2 972	7 328
	S1313 Paikallishallinto	-13	-204	-240	-221	-52
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	2 248	1 514	-2 819	-2 141	51
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	22	252	-139	403	229

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2020, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2019/Q3	2019/Q4	2020/Q1	2020/Q2	2020/Q3
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	863 595	821 176	851 327	848 625	844 252
	S11 Yritykset	154 276	161 296	166 537	165 990	167 493
	S121 Keskuspankki	96 781	84 047	89 736	101 549	94 317
	S122 Muut rahalaitokset	264 944	223 490	278 321	246 516	238 914
	S123 Rahamarkkinarahastot	.	.	.	.	.
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	88 484	90 779	77 313	85 934	89 275
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	34 584	35 997	35 950	35 759	37 497
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	31 524	31 247	29 055	30 813	31 395
	S1311 Valtionhallinto	14 472	14 061	14 042	14 121	14 598
	S1313 Paikallishallinto	755	848	750	828	783
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	163 162	163 776	145 919	151 843	153 769
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 612	15 635	13 705	15 273	16 210
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	861 051	808 713	841 988	846 900
S11 Yritykset		239 441	242 849	229 262	244 948	255 728
S121 Keskuspankki		12 606	12 849	13 252	14 061	14 554
S122 Muut rahalaitokset		415 109	360 839	401 028	380 392	373 770
S123 Rahamarkkinarahastot		1	1	2	3	3
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		27 667	28 863	24 963	27 736	29 215
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		53 938	57 089	53 607	54 516	57 914
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		2 484	2 524	2 803	2 917	3 000
S1311 Valtionhallinto		96 196	93 587	104 767	109 406	102 938
S1313 Paikallishallinto		4 202	4 477	4 727	4 967	4 958
S1314 Sosiaaliturvarahastot		6 852	3 068	4 739	5 335	4 857
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		2 553	2 568	2 837	2 618	2 688
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	2 543	12 462	9 339	1 725
	S11 Yritykset	-85 165	-81 553	-62 725	-78 958	-88 234
	S121 Keskuspankki	84 175	71 198	76 484	87 488	79 764
	S122 Muut rahalaitokset	-150 165	-137 349	-122 707	-133 875	-134 856
	S123 Rahamarkkinarahastot	-1	-1	-2	-3	-3
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	60 817	61 916	52 349	58 197	60 060
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät, rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-19 354	-21 093	-17 657	-18 757	-20 417
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	29 039	28 723	26 252	27 895	28 395
	S1311 Valtionhallinto	-81 724	-79 526	-90 725	-95 285	-88 340
	S1313 Paikallishallinto	-3 447	-3 628	-3 977	-4 139	-4 175
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	156 309	160 709	141 180	146 508	148 912
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 058	13 067	10 867	12 655	13 522

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Maksutase, milj. euroa

	Vuosi 2019	12 kk:n liukuva summa	2020/09	2020/10
1. Vaihtotase	-345	818	215	535
1.1. Tavarat	2 264	2 771	85	418
1.2. Palvelut	-1 487	-2 881	-260	-287
1.3. Ensitulo	1 219	3 412	582	580
1.4. Tulojen uudelleenjakso	-2 341	-2 484	-193	-176
2. Pääomatase	187	186	15	15
3. Rahoitustase	-8 731	-16 502	-2 143	-5 467
3.1. Suorat sijoitukset	-7 813	-1 513	294	255
3.2. Arvopaperisijoitukset	-24 880	-7 861	6 980	-1 968
3.3. Muut sijoitukset	22 972	-5 822	-8 929	-3 896
3.4. Johdannaiset	463	-1 077	-576	73
3.5. Valuuttavaranto	527	-229	89	70
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-8 573	-17 506	-2 373	-6 016

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase** kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase** kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase** kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema** kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista sekä tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetyksensä mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille.

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyrityksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuslaskutuksen tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomakorvaukset

Tuotantotekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Maksutasekyselyjä on kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen rahoitussaamisten ja -velkojen neljännes- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekevilta institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausitiedot estimoidaan hyödyntäen indikaattoreita ja aiempia neljännesvuositietoja. Tiedot täsmäytetään, kun uusi neljännes valmistuu tai aiempia neljänneksiä revisoidaan.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppatietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppatilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden

sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Vuositiedot julkaistaan neljännesjulkaisuiden yhteydessä. Vaihtotaseen palveluiden erittelyt ja alueittaiset tiedot löytyvät neljänneksittäin tavaroiden ja palveluiden julkaisusta tilastovuodesta 2013 alkaen. Tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan tilasto on maksutaseen laajennus, joka julkaistaan aina samana päivänä maksutaseen neljännesjulkaisun kanssa.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu alkoi Suomessa kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Reetta Karinluoma 029 551 3077

Timo Ristimäki 029 551 2324

Vastaava osastopäällikkö:

Mari Ylä-Jarkko

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute